

BUITENLAND

Denemarken, een uitgesproken exportland van zuivel

We hadden het reeds meermaals over de Deense melkveehouderij maar tijdens het wereldcongres van de landbouwjournalisten begin juli in Denemarken hebben we toch meer bijzonderheden bekeken van de Deense melkveehouderij en de zuivelindustrie. Zuivel is goed voor 20 procent van de – toch belangrijke – Deense landbouwexport. Met Arla bijvoorbeeld hebben ze de grootste zuivelcoöperatie van Europa in huis. Al associëren we de Deense melkveehouderij met Holstein-koeien, ook het Scandinavisch Rood en andere rassen eisen een rol op. Viking Genetics staat voor goede resultaten met kruisingen van Scandinavisch Rood.

Tekst en beeld: Jef Verhaeren

De melkveehouderij in cijfers en kenmerken

De Deense melkveehouderij omvat zo'n 2.500 melkveebedrijven met gemiddeld 220 koeien, waarvan 20 procent bio. De 559.000 Deense koeien produceren samen 5,644 miljard liter melk. Het gemiddeld eiwitgehalte is 3,62 procent, het gemiddeld vetgehalte 4,33 procent. Denemarken produceert 3,9 procent van de EU-melk. Uitgedrukt in melkequivalent (ME) voert het 74,9 procent van zijn zuivelproducten uit. Denemarken is dan ook goed voor 5,3 procent van de EU-melkuitvoer (in ME). In 1882 stichtten Deense boeren de eerste zuivelcoöperatie. In 1905 waren er al 1.300. Vandaag verwerken een klein aantal coöperaties 95 procent van de Deense melk. De coöperatie Arla Foods, één van de grootste zuivelgroepen ter wereld, haalt 90 procent van de Deense melk op.

Dierenwelzijn, een hoge productiviteit en een lage CO2-voetafdruk zijn de belangrijke speerpunten van de Deense zuivelsector. Arla speelt hierin een voortrekkersrol maar de

vraag naar een duurzamere en groenere toekomst blijft een uitdaging evenals de vraag om innovatie, optimalisering en onderzoek.

Bij de familie Forum

We bezochten de melkveehouderij Sandagersgard van de familie Forum in Skals, ten noorden van Viborg. Gunnar en Solveig Forum kochten het bedrijf in 1997 maar verplaatsten het meteen naar buiten de stad. Daar werd een nieuwe woning gebouwd, een nieuwe stal, schuur en silo's. In 2008 installeerden ze een automatische Lely-melkinstallatie. De 8 robots geven de familie en de 5 medewerkers flexibeler werkdagen. Gunnar en Solveig hebben altijd veel aandacht besteed aan aangename werkomstandigheden voor de medewerkers en werden daarvoor in 2014 ook bekroond met een prijs voor landbouwwerkomgeving. De 490 Deense Holstein-koeien geven jaarlijks samen 6,2 miljoen liter melk, die geleverd wordt aan Arla. Ze beschikken over 430 ha, waarop

gras, granen en mais wordt geteeld. Ook dit bedrijf is gefocust op doeltreffendheid en diergezondheid. De koeien zijn gehuisvest in vrijloopstallen en produceren gemiddeld bijna 13.000 liter melk. Ze staan op een TMR-rantsoen en krijgen aanvullend brok in de melkrobot.

De familie ziet de klimaatagenda als een interessante ontwikkeling en gelooft dat technologische ontwikkelingen zullen helpen om de CO2-voetafdruk van de melkproductie te reduceren. Zij zijn er intussen zeker van dat hun productie zo klimaatvriendelijk is als mogelijk. De familie is op dit ogenblik met de generatiewissel bezig. Het plan is dat het bedrijf op 1 januari 2023 wordt overgenomen door zoon Asmus Forum en zijn partner Agnethe Mandrup Thomson. Voordien willen ze nog een nieuwe stal bouwen voor droogstaande koeien, koeien die moeten kalven en koeien die pas hebben gekalfd. Dan zullen ook zonnepanelen worden geïnstalleerd om in de eigen energie te voorzien.

De Deense landbouw kort

De Denen zijn slechts met 5,8 miljoen maar produceren voedsel voor 15 miljoen mensen. De inwoners leven op een schiereiland (Jutland) en 1.419 eilanden. Alles samen is Denemarken 43.000 km2 groot. Daarnaast behoort ook het grootste eiland ter wereld, Groenland (2.166.000 km2) en de Faroer Eilanden (1.400 km2) in het noorden van de Atlantische Oceaan, tot het Deense koninkrijk en de Deense Commonwealth maar ze hebben een zelfstandig bestuur en respectievelijk slechts 55.860 en 49.884 inwoners.

Er zijn 33.148 landbouwbedrijven met een gemiddeld areaal van 79 ha. In de landbouw werken 65.000 mensen, in de totale agrovoedingssector 188.000. Er zijn 9.621 rundveebedrijven met in totaal 1.540.000 dieren en 2.921 varkensbedrijven met in totaal 13,163 miljoen dieren. De plantaardige sector bestaat hoofdzakelijk uit granen. Het produceert zo'n 7 miljoen ton. Daarvan dien 75 procent voor diervoeding. Tuinbouw (vooral fruit en vollegroenten) is goed voor 25 procent van de gewasproductie. Vandaag wordt de helft van alle gras- en klaverzaden in de EU in Denemarken geproduceerd.

Zuivelindustrie en export

Denemarken telt 24 zuivelgroepen, meestal coöperaties. Samen hebben deze zuivelbedrijven 49 zuivelfabrieken. Daarin wordt onder meer 771 miljoen kg drinkmelk geproduceerd, 80 miljoen kg boter, 455 miljoen kg kaas en 258 miljoen kg melkpoeder.

De Deense zuivelsector is goed voor 20 procent van de Deense landbouwexport met een waarde van jaarlijks zo'n 1,8 miljard euro. Er wordt vooral geëxporteerd naar andere EU-landen. Belangrijke exportproducten zijn kaas (404.000 ton), rauwe melk (245.000 ton), volle melkpoeder (156.000 ton), room (81.000 ton) en boter (54.000 ton). Er wordt ook 31.000 ton babymelk uitgevoerd.

Er wordt vooral kaas en yoghurt ingevoerd maar het marktaandeel van ingevoerde zuivelproducten blijft beperkt.

Arla Foods

Als je het over de Deense zuivelsector hebt kan je natuurlijk niet voorbij gaan aan de coöperatie Arla Foods, de grootste zuivelgroep van Europa en één van de grootste ter wereld. Arla is het resultaat van fusies en overnames van talrijke kleine coöperaties, waarvan er hun oorsprong vinden in de tachtiger jaren van de 19e eeuw. In feite is het dus ruim 140 jaar oud. Het huidige Arla Foods is het resultaat van de fusie in 2000 van het Deense MD Foods en het Zweedse Arla Ekonomisk Förening en latere toetredingen van coöperaties in diverse landen. Vandaag heeft Arla Foods

leden-leveraars (mede-eigenaars dus) in Denemarken (2.274), Zweden (2.236), het Verenigd Koninkrijk (2.127), Duitsland (1.497) en de Benelux (822). Arla heeft dus 8.956 coöperanten-eigenaars, die samen 1,5 miljoen koeien melken. Het haalt 13,6 miljard liter melk op en realiseert een omzet van 11,2 miljard euro. De in 2021 uitbetaalde melkprijs bedroeg 39,7 euro/100 kg. Daar bovenop werd nog eens 290 miljoen euro uitbetaald. Voorzitter van de coöperatie Arla Foods is de Deense melkveehouder Jan Toft Nørgaard. Arla verwerkt melk in 60 zuivelfabrieken waaronder één in het Duitse Pronsfeld, niet ver van de Belgische grens. De hoofdzetel

is gevestigd in het Deense Aarhus. Arla is de vierde grootste melkverwerker ter wereld en de grootste producent van biologische zuivelproducten.

Duurzaamheid is een centraal element bij Arla. Sinds 1990 hebben de Arla-melkveehouders hun emissies per kg melk met 22 procent verminderd. De CO2-emissies van de Arla-melkveehouders zijn de helft van het algemeen gemiddelde maar dat is volgens Jan Toft Nørgaard nog niet genoeg. Tegen 2030 wil Arla de CO2-emissies aanzienlijk verminderen en het is de ambitie tegen 2050

Verder op pagina 18 >

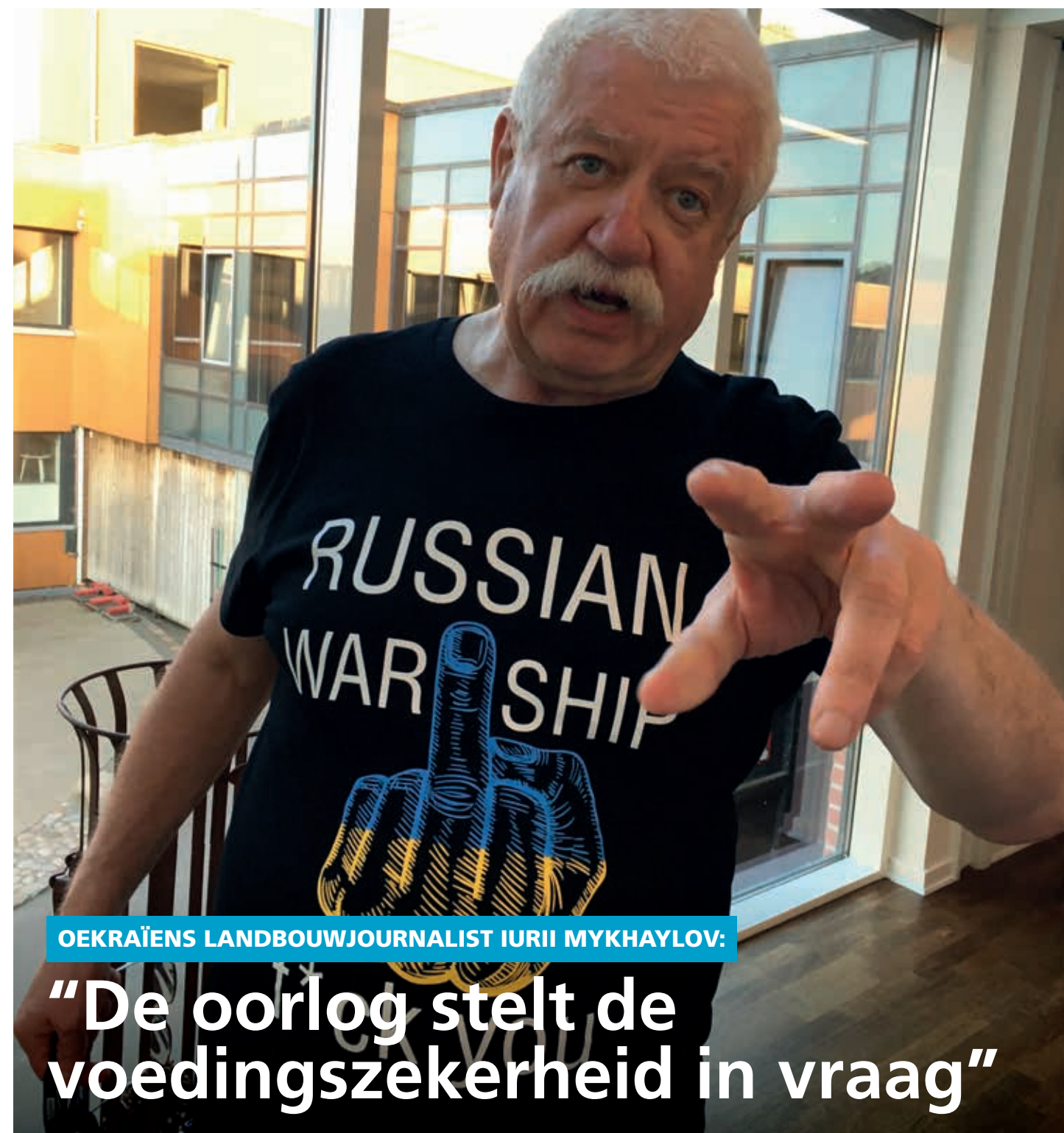
koolstofemissievrij te produceren. Daarvoor is een systeem in het leven geroepen met klimaatcheck en big data, dat de melkveehouders hanteren.

Viking Genetics

We bezochten ook het melkveebedrijf van Søren Rønberg vlakbij Give. Dat is een actief lid van Viking Genetics, een coöperatie van 20.000 leden melkveeouders

in Denemarken, Zweden en Finland. Het betreft dus Deens, Zweeds en Fins Rood of Scandinavisch of Viking-Rood. Viking Genetics werkt met gesekt sperma en genomselectie. Er wordt ook gewerkt met CFIT (Cattle Feed Intake System), waarbij data worden verzameld wat de voedselopname betreft gedurende de lactatie. Met 3D-camera's en artificiële intelligentie worden de koeien geïdentificeerd, hun gewicht

geschat en gekwantificeerd hoeveel ze eten. Ook hun kleurpatroon en lichaamsvorm worden geregistreerd. Het is de bedoeling tot milieuvriendelijkere koeien te komen. Er wordt ook gewerkt aan kruising tussen de drie rassen Scandinavische Rood, volgens senior project manager Jan Lassen met succes. "De koeien zijn robuust en gezond, hebben een hoog slachtpotentieel en geven gemiddeld toch 11.000 liter melk. •

Op het wereldcongres van de landbouwjournalisten in Denemarken maakten we van de gelegenheid gebruik om de Oekraïense landbouwjournalist Iurii Mykhaylov te interviewen. Iurii was jarenlang voorzitter van de Oekraïense vereniging van landbouwjournalisten en hij zette zijn vereniging ook op de Europese en internationale kaart. Hij heeft nooit onder stoelen of banken gestoken dat Oekraïne volgens hem bij de EU thuishoort. Sinds het begin van de oorlog is Iurii in zijn flatje in Kiev gebleven.

Tekst en beeld: Jef Verhaeren

Het waarom van Poetin

In de eerste plaats legt Iurii uit waarom Poetin Oekraïne is binnengevallen. Het komt erop neer dat zowel Oekraïne als Rusland in de geschiedenis meermaals zijn samengevoegd, zowel onder leiding van Moskou als onder leiding van Kiev. Mede omdat Prins Vladimir Monomakh van Kiev, stichter van Moskou, zijn rijk in de 12e eeuw in het Orthodoxe Christendom bracht en omdat Peter de Grote het rijk in 1721 'Russisch keizerrijk' liet noemen, zien Russische nationalistische Kiev als een onmisbaar deel van Rusland. Maar ook het economisch potentieel van Oekraïne heeft Rusland steeds aangetrokken. Poetin ziet volgens Iurii het uiteenvallen van de Sovjet-Unie als de grootste catastrofe van de 20e eeuw en hij wil het Russisch keizerrijk herstellen.

Doel van de inval was, naast Kiev zelf, ook het gehele oosten en zuiden van Oekraïne in te nemen en dit op een week. Dat is danig tegengevallen.

Enorme schade

Al heeft het Russische leger onverwacht veel schade geleden en zal volgens Iurii Mykhaylov de Russische economie instorten, de oorlog speelt zich af in Oekraïne en dat heeft natuurlijk desastreus gevolgen. "Tienduizenden medeburgers zijn omgekomen, veel infrastructuur is vernield en het grootste deel daarvan waren burgerlijke gebouwen zoals woningen en appartementen, hospitals, winkels, theaters, silo's, tankstations, elektriciteitsvoorzieningen en dergelijke evenals bruggen, wegen, spoorwegstations, luchthavens, olieopslagplaatsen en raffinaderijen", aldus Iurii. "De Russen plunderden boerderijen, stalen landbouwmachines en -werktuigen, onderdelen, brandstof, graan, enzovoort. Wat ze niet konden meenemen, hebben ze vernietigd. Miljoenen kippen en tienduizenden koeien en paarden werden gewoon gedood."

Iurii wijst er ook op dat talloze zakelijke contracten niet werden uitgevoerd en werden verbroken, wat een domino-effect veroorzaakte doorheen de voedingsketen. "Volgens de Wereldbank zal het Oekraïense bnp dit jaar met 45 procent dalen ten aanzien van 2021", zegt Iurii. "Dit heeft een sterke daling van het overheidsbudget tot gevolg maar ook van de huishoudinkomens. De belangrijkste productieregio's van groenten en fruit, zoals

Kherson, Donetsk en een deel van Zaporizhzhia zijn bezet. Wellicht zullen er niet voldoende eigen groenten en fruit beschikbaar zijn dit jaar. Dit zal leiden tot hoge prijzen en een tekort aan grondstoffen voor de verwerking." Hij wijst er ook op dat er veel mijnen zijn gelegd op akkers en tussen gewassen, zodat oogsten erg gevaarlijk is.

De graanproblematiek

We weten dat voor de oorlog Oekraïne één van de grootste graanproducenten was en dat driekwart werd geëxporteerd, waarvan 95 procent via de Zwarte Zee. Alle Oekraïense havens zijn echter geblokkeerd, drie havens zijn in Russische handen en één is zwaar beschadigd. Sinds kort is er de overeenkomst waardoor een aantal schepen kunnen vertrekken. Toch ziet Iurii nog ernstige problemen. Er worden volgens hem 65 à 70 miljoen ton nieuwe granen verwacht en er is slechts opslagmogelijkheid voor 70 miljoen ton. "Er zal onvoldoende ruimte zijn voor opslag", zegt Iurii. "De grootste uitdaging voor de Oekraïense landbouw is nu niet de gewassen te oogsten maar hoe het te exporteren samen met de vorige voorraden die nog opgeslagen liggen."

De export van de gewassen blijft volgens Iurii erg onzeker en, ingeval de boeren niet kunnen verkopen wat ze produceren, zullen velen bankroet gaan en komt ook volgend seizoen in het gedrang en meteen de wereldvoedselvoorziening. Iurii verwacht wel veel investeringen, vooral in het herstel van de infrastructuur en woningen als de oorlog voorbij zou zijn. "Rusland zal echter

niet vrijwillig stoppen met de oorlog en de Oekraïners zullen blijven vechten voor hun vrijheid en onafhankelijkheid", zegt hij. "De oorlog kan dus alleen gestopt worden en een wereldvoedselcrisis vermeden als gans de wereld Oekraïne steunt om Rusland te verslaan."

De les voor voedselzekerheid

De oorlog in Oekraïne toont volgens Iurii Mykhaylov duidelijk de kwetsbaarheid aan van de voedselzekerheid. Als door de oorlog de voedselproductie en de export naar de wereldmarkt verstoord wordt dreigen prijsstijgingen in veel landen en in sommige derdewereldlanden hongersnood. "We zien ook dat de Russen gas als wapen gebruiken en dreigen de gastevoevoer naar West-Europa af te sluiten", zegt Iurii. "Een gebrek aan aardgas verhindert ook de productie van meststoffen, vooral stikstof. Rusland en Wit-Rusland zijn belangrijke leveranciers van kalium en fosfor en zij stopten de levering aan Oekraïne. Ze gebruiken dus ook dat als oorlogswapen." Hij wijst er tenslotte ook op dat de ontregeling van de leveringen van gas en andere brandstoffen het transport ontregelt in belangrijke delen van de wereld en meteen de aanvoer van voedsel en grondstoffen zowel internationaal en lokaal.

"Alle landen zullen dus hun voedselproductie en aanvoer moeten diversifiëren, evenals die van gas, olie, meststoffen, onderdelen en tal van andere zaken. De lokale voedselproductie zal geoptimaliseerd moeten worden en nieuwe gewassen zullen moeten ontwikkeld worden met een grotere opbrengst en die goedkoper te produceren zijn", besluit Iurii Mykhaylov. •

ADVERTENTIE

AGRICULTURAL EMPLOYEES FROM POLAND

Polish company Foline Ltd. offers agricultural workers for up to one year.

Tel.: +48 887 040 288

+48 695 797 979

Fax: +48 223 95 75 59

E-mail: foline2021@gmail.com

Website: www.foline.eu

